

Medlemsblad for
FREDENSBORG-HUMLEBÆK LOKALHISTORISKE FORENING
4. årgang nr. 1 – forår 2017

En af Kystbanens jernbaneviadukter. Malet af Børge Bokkenheuser.

Fredensborg-Humlebæk lokalhistoriske medlemsblad Broen, udkommer 2 gange årligt og udsendes til foreningens medlemmer m.fl.

Indholdsfortegnelse:

Meddelelser fra foreningen	side 3
Kartoffelmølle og bryggeri i Sørup	side 4
Program: Foråret 2017	side 15
Toldkontrollen i Humlebæk	side 21
Tegneren Erik Stender	side 26
Bognyt	side 28
Efterlysning	side 30

Redaktør: Peter Heiberg - Nørredamsvej 3, 3480 Fredensborg
peter@heibergs.net - tlf. 50 62 19 47

Forsidegrafik m.m.: Per Eckart Hansen

Hjemmeside: www.fredensborg-humlebaek-lokalhistorisk.dk.

Facebook: www.facebook.com/fredensborghumlebaeklokalhistorisk

Oplag: 500 eksemplarer ISSN: 2246-5111 (online version)

Deadline for næste nummer af medlemsbladet er:

1. juni 2017

Materiale sendes elektronisk til bladets redaktør.

Meddelelser fra foreningen

Foreningen ønsker sine medlemmer Godt Nytår.

2016 har været endnu et rigtig godt år. 31. december havde foreningen 416 husstande som medlemmer.

Efterårets arrangementer har været lidt anderledes end sædvanlig.

Foreningen takker dem, der har taget imod os, Humlegården ved Pernille Folkmann, Hegnsholt ved Lise og Niels Fennet og Nivaagaards Malerisamling, hvor tilmeldte medlemmer i november fik et foredrag om Storm P, i forbindelse med udstillingen "Humsti Bumsti. Storm P. og malerierne".

Tilbage af efterårets program er et foredrag med titlen "TYVEN" onsdag d. 25. januar kl. 19.30 på Humlebæk bibliotek. Her vil professor Ulrik Langen tegne et portræt af degnesønnen, der stjal og omsmeltede guldhornene.

Bestyrelsen har nu tilrettelagt forårets program, som det vil fremgå af dette blads midtersider. Vi håber medlemmerne vil tage godt imod disse foredrag.

Hvis nogen har forslag til emne til et foredrag eller en foredragsholder, tager bestyrelsen gerne imod det.

Årsskriftet 2016 om Landsbyen Langstrup er blevet rigtig godt modtaget. Tak til dem, der har skrevet artikler til dette årsskrift.

Med dette nummer af BROEN modtager I kontingentopkrævning på 170 kr. for 2017. (se bladets bagside). Hvis man ikke ønsker at være medlem mere, så bør man udmelde sig, så vi ikke skal sende gentagne rykkere.

Bent Skov Larsen

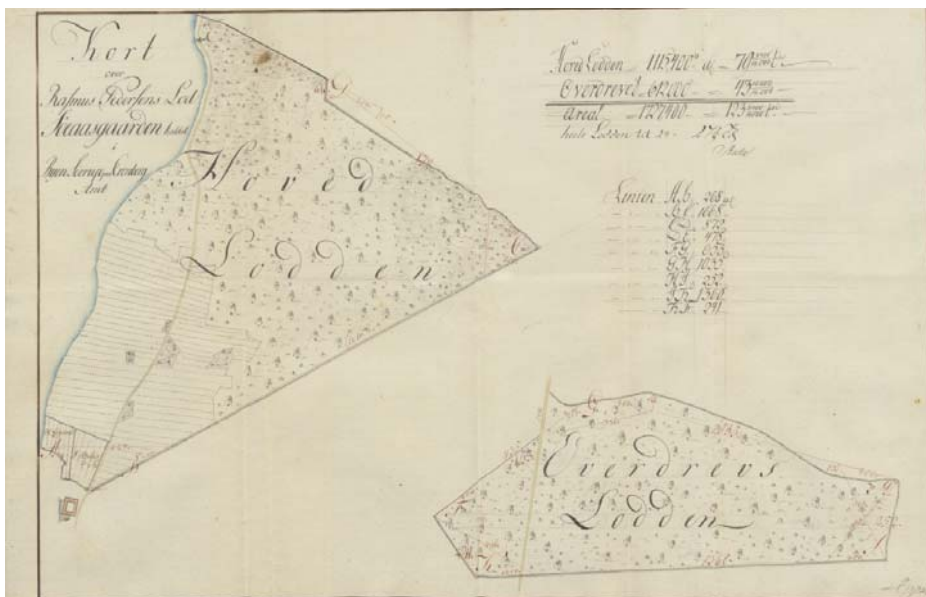
Kartoffelmølle og bryggeri i Sørup

Af Poul Christensen

For 150 år siden var der på Søåsgård i Sørup et bryggeri. Dette er en af flere historier, der kommer frem, når man undersøger Søåsgårds historie. Navnet Søåsgård i Sørup går langt tilbage i historien. Det må antages, at navnet stammer fra den tidligere opdeling af agerjord i vange, åse og agre. I markbøgerne, der for Sørup er skrevet i 1682 fremgår, at en af åsene netop er kaldt Søås. Denne artikel omhandler Søåsgårds historie i perioden 1786 til 1889.

Udskiftningen og gårdens udstrækning

Udskiftningen i Sørup fandt sted i 1786. På dette tidspunkt var der tre gårde i Sørup nemlig Søåsgård, Hegnstrupgård og Søn-

Kort 1: Udskiftningskort for Søåsgård tegnet af landinspektør Recke. På Hovedlodden er indtegnet et betydeligt antal agre, der alle er orienteret øst-vest for at sikre markernes afvanding mod Esrum sø. Bemærk også at størsteparten af Hovedlodden ikke er opdyrket men forsynet med spredte bevoksninger.

derholt¹. Alle tre gårde lå i Sørup by, men der blev i forbindelse med udskiftningen ikke krævet udflytning af gårdenes bygninger. Jorderne til hver enkelt gård blev samlet i en hovedlod, der i en eller anden grad allerede var opdyrket, samt i en overdrevslod, der blev anvendt til græsning for gårdenes og husmændenes besætninger af køer, grise og får, og som lå langs den nuværende vej Grønholtvængen. Det blev tilstræbt, at de tre gårde i hartkorn og udstrækning blev lige store.

Søåsgårds jorder fremgår af kort 1, der blev tegnet kort efter udskiftningen.

Hovedloden fulgte Esum sø mod vest op til i nord ca. nuværende iskiosk. Derfra en linje mod sydøst til det sted på Fredensborg Golfbane, hvor Asminderød grøften længst mod øst krydser banens areal. Endelig en linje mod syd/vest, der først grænser mod Sørup Hegn og slutter ved Sørup by på det sted, hvor Skovsvinget løber ud i Sørupvej.

Overdrevsloden lå øst for nuværende Grønholt trinbræt. Gårdens bygninger er den firelængede gård, der på kortet ses nederst under hovedloden, hvor nu Sørupvej 50 ligger. Opgjort i geometrisk mål var hovedloden på ca. 79 tønder land og overdrevsloden på ca. 43 tønder land.

Ejerforhold indtil 1822

Jorderne i Sørup var Krongods. Gårdmand Peder Jørgensen havde siden ca. 1755 været fæster af Søåsgård og var det fortsat ved udskiftningen. I 1790 var han blevet 77 år og fik godkendt, at sønnen Rasmus Pedersen overtog fæsteaftalen og samtidig sikrer ham og hustruen en aftægtsaftale². Forinden denne overtagelse var der foretaget vurdering og gennemgang af gårdens bygninger af vurderingsmænd. Af deres beretning fremgår beskrivelse af den firelængede gård, gårdens besætning og inventar³. Herefter blev der udarbejdet fæstebrev og fastsat indfæstningsafgift for Rasmus Pedersen.

Den 28. januar 1796 overtog de tre gårdmænd i Sørup ved arve-

fæsteskøde deres ejendomme⁴. Rasmus Pedersen døde i 1805 kun 45 år gammel. Enken Sidse Jensdatter giftede sig året efter med gårdmand Jens Jørgensen, Hesterød, men forinden skulle der skiftes med Rasmus Pedersens børn. Der var syv levende børn, som skulle dele 50% af den opgjorte arvemasse på 9.377 rigsdaler. Drengebørn arvede dobbelt så meget som pigebørn. Børnenes arv skulle udredes som en prioritet i gården⁵.

Jens Jørgensen kom dog i restance med sin gæld, og i 1822 blev der indledt en formentlig frivillig offentlig auktion over Søåsgård⁶, hvor kaptajn Abraham Engelbrecht Soelberg blev den højstbydende med 1.210 rigsdaler og dermed overtog gården under hensyn til en række fastsatte betingelser⁷.

Familien Soelbergs ejerforhold til Søåsgård

Kaptajn Soelberg (født 1787) havde i 1811 sammen med sin far erhvervet ejendommen Frederiksyndest i Asminderød og havde taget bolig i denne ejendom. Titlen kaptajn henviser til, at han frem til 1827 var kaptajn ved Københavns borgerlige Infanteri. Med titlen fulgte, at han i tidens sociale rang var hævet fra den gængse bondestand. Familien har været velhavende, og købet og anvendelsen af Søåsgård viser, at kaptajnen har haft syn for gode investeringsmuligheder. Købet af Søåsgård var ikke med henblik på at tage bolig på ejendommen, men drift og udvikling af ejendommen. Søåsgårds gamle driftsbygninger og stuehus blev udlejet.

Kartoffelmølle

Kaptajn Soelberg gik straks i gang med sine planer for ejendommen. I 1826 lod han opføre en ny Søåsgård med en beliggenhed nord for Sørup by og tæt på Lille Sørup jf. senere i artiklen. Den nye gård blev indrettet med kartoffelmølle.

Kartoffelmøllen blev drevet af to heste, og der blev årligt produceret 5-600 tønder kartoffelmel⁸. I danske forhold er der tale om en meget tidlig fabriksproduktion af kartoffelmel, der blev tilrettelagt på Søåsgård. Kartoffelmel er et stivelsesprodukt, der hovedsagelig anvendes ved madlavning, men også har været anvendt under fremstilling af papir. Processen består i

Hele Broen 2017:1

vil først være at finde online,
når næste nr. medio 2017 er
udkommet.

Bladet (32 sider) er
udsendt til foreningens
medlemmer januar 2017.

Vigtigt! - Kontingentopkrævning 2017 - Vigtigt!

Kontingentet for medlemskab af Fredensborg-Humblebæk lokalhistoriske Forening udgør for 2017 kr. 170 og omfatter husstanden. For at sikre sig stemmeret ved generalforsamlingen den 21. februar 2017, skal man have betalt kontingent inden denne dag.

Betalingen kan ske ved indbetaling til foreningen bankkonto på:

- **reg. nr. 1551 konto 1560611**

Vi vedlægger ikke et girokort i år. Vi beder alle der har mulighed for det at betale over NETBANK. Ved indbetaling husk jeres medlemsnummer; det står på adresse etiketten på BROEN. Der kan indbetales kontingent på generalforsamlingen eller ved mødet 15. februar

